

Хоменко Анастасія Олегівна,
здобувач вищої освіти ступеня бакалавр
навчально-наукового експертно-
криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Приходько Юрій Павлович,
професор кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз
навчально-наукового експертно-
криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ, СТАТИСТИКА ТА ПРИКЛАДИ

Збройна агресія проти України істотно змінила характер криміналістичної та судово-експертної діяльності. Зросла кількість складних експертних проваджень, зокрема пов'язаних із масовою загибеллю людей, вибуховими ушкодженнями, воєнними злочинами, незаконним поводженням зі зброєю та боеприпасами. Посилилися ризики втрати або пошкодження доказової бази, ускладнився доступ до місць подій через мінну небезпеку, а також з'явилися нові типи доказів – супутникові знімки, матеріали з дронів, дані геолокації, цифрові копії інформації з телефонів та камер відеоспостереження спостереження.

Водночас відбувається масштабне нарощування експертної інфраструктури. За даними ДНДЕКЦ МВС України, у 2024 році виконано понад 74 тисячі експертних проваджень та досліджено понад 151 тисячу об'єктів. Кількість повнопрофільних ДНК-лабораторій збільшилася з 9 до 17, а кількість експертів – із 159 до 349 осіб за період 2022–2024 років. Такі показники свідчать про стрімке зростання навантаження на систему судової експертизи та потребу в інвестиціях у людський потенціал і технічне забезпечення Експертної служби [1].

Також, одним із ключових викликів сьогодення залишається ідентифікація тіл загиблих унаслідок бойових дій. Масові поховання, фрагментарні останки людського тіла,

відсутність прямих ідентифікаційних даних ускладнюють проведення судово-медичних експертиз. У 2024 році кількість бюро судово-медичної експертизи, які проводять такі дослідження, зросла з 5 до 19. Це дало змогу частково розвантажити центральні установи, проте одночасно підвищило вимоги до єдиних стандартів обліку, зберігання та передачі зразків [2].

Не менш складним є питання збереження матеріальних слідів та доступу до місць подій. Через руйнування інфраструктури, пожежі або замінування об'єктів, слідчим групам часто доводиться працювати в екстремальних умовах. Будь-яке зволікання у фіксації та вилученні речових доказів призводить до їх спотворення або втрати. Це особливо актуально для розслідувань воєнних злочинів, де від точності та повноти доказів залежить можливість подальшого міжнародного судового розгляду [3].

Значні зміни спостерігаються і в цифровій криміналістиці. Зростання кількості цифрових доказів – відеозаписів, даних з мобільних телефонів, дронів, соціальних мереж – потребує сучасного технічного обладнання та фахівців, здатних оперативно відновлювати й аналізувати інформацію. Часто такі дані стають основою у справах, які розглядають міжнародні інституції, зокрема Міжнародний кримінальний суд. Недостатність технічних ресурсів і стандартизованих методик вимагає створення єдиної національної системи зберігання та перевірки цифрових доказів [4].

Окремо слід зазначити проблему нестачі методичних рекомендацій для нових типів об'єктів дослідження. Пошкоджені вибухами матеріали, елементи інфраструктури або зразки з ознаками хімічного впливу потребують спеціальних методів аналізу. На сьогодні в Україні відсутня достатня кількість узгоджених інструкцій і протоколів, що ускладнює міжвідомчу взаємодію та може впливати на якість висновків [5].

Важливим напрямом залишається ідентифікація жертв мінних підривів. Такі випадки передбачають одночасне використання антропологічних, судово-медичних та генетичних методів дослідження. Завдяки створенню єдиної бази даних ДНК-профільів та централізованому збору інформації з регіональних бюро вдалося суттєво прискорити процес ідентифікації постраждалих. Аналогічно, під час розслідування злочинів у Бучі ефективність слідчих дій забезпечувалася комплексним

підходом – поєднанням результатів балістичних, медичних та цифрових експертиз. Саме такі приклади демонструють необхідність узгодженої роботи експертів різних напрямів і збереження повного ланцюга доказів від моменту вилучення до передачі в суди.

На нашу думку, для покращення роботи практичних фахівців потрібно:

- прискорити навчання та перепідготовку фахівців, створення модульних програм з масової ідентифікації, цифрової криміналістики й CBRN-експертиз;

- вкладання інвестицій в оснащення криміналістичних лабораторій та оновлення обладнання, збільшення кількості мобільних лабораторій, ДНК-центрів та спеціалізованих засобів для роботи на міннонебезпечних ділянках країни;

- щодо стандартизації процедур, необхідно розробити міжвідомчі протоколи вилучення цифрових доказів, прийняти на рівні відомств уніфіковані бланки фіксації й передачі матеріалів;

- необхідність згармонізувати методики дослідження з європейськими та підкріпитись експертною підтримкою з міжнародними організаціями для підтвердження доказів у судах (включно з МКС);

- щодо психологічної підтримки експертів, необхідно впровадити програми супроводу та ротації співробітників, що працюють з масовими жертвами.

Отже, сучасний розвиток криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану вимагає нового підходу до організації наукової та практичної діяльності, що поєднує технологічні інновації з обґрунтованою методологією. Важливо не лише вдосконалювати технічну базу, а й формувати системне бачення доказової діяльності як складової національної безпеки. Подальше вдосконалення галузі має ґрунтуватися на уніфікації наукових стандартів, інтеграції з міжнародним досвідом та підготовці фахівців нового покоління, здатних працювати з комплексними цифровими й біологічними доказами. Саме така стратегія забезпечить наукову обґрунтованість і довіру до експертних висновків у сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Інформація МВС України: «У 2024 році ДНДЕКЦ МВС було виконано понад 74 тисячі експертних проваджень та досліджено понад 151 тисячу об'єктів», 08.02.2025. URL: <https://mvs.gov.ua/news/u-2024-roci-dndekc-mvs-bulo-vikonano>

ponad-74-tisiaci-ekspertnix-provaden-ta-doslidzeno-ponad-151-tisiacu-objektiv

2. Міністерство охорони здоров'я України: «The number of bureaus of forensic medical examination... increased from 5 to 19» (повідомлення про розширення мережі бюро), 03.02.2025. URL: <https://moz.gov.ua/uk/z-5-do-19-zrosla-kilkist-byuro-sudovo-medichnoyi-ekspertizi-de-u-2024-provodili-ekspertizi-repatrijovanih-ta-neidentifikovanih-til-zagiblih>

3. Reuters: «Ukraine collecting evidence of civilian mine deaths for ICC», 12.07.2024. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-collecting-evidence-civilian-mine-deaths-icc-2024-07-12/>

4. Klosterkamp S. «The intimate geopolitics of evidence gathering in war crime investigations» (ScienceDirect), 2024. URL: <https://publikationen.ub.uni-frankfurt.de/frontdoor/index/index/docId/83471>

5. Kozan N. «On-Going Russo-Ukrainian War and Advancing Forensic Medical Services» (journal), 2025 – аналіз потреб і викликів у судово-медичних службах. URL: <https://ifnmjournal.com/gmj/article/view/e-GMJ2025-A07>

Чепурна Тетяна Володимирівна,

аспірант кафедри криміналістики
навчально-наукового інституту права та
психології Національної академії
внутрішніх справ

ОСОБА ПРАВОПОРУШНИКА СЛУЖБОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, СУБ'ЄКТАМИ ЯКИХ Є ПРАЦІВНИКИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Особа правопорушника є об'єктом дослідження низки юридичних наук, зокрема кримінального права, кримінології та криміналістики. Так, криміналістику, передусім, цікавить прикладне значення вивчення особи правопорушника, насамперед, з метою побудови криміналістичних версій, визначення типових слідчих ситуацій, прогнозування форм протидії слідству, а також обрання ефективних тактичних прийомів під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Особа правопорушника – це «мне поняття, яке охоплює сутність особи, всю сукупність ознак, які її характеризують, її